

Dataskydd.net Sverige
Alsnögatan 18
116 41 Stockholm

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Örsundsbro 2017-01-25

Remissyttrande över SOU 2016:65 – Ett samlat ansvar för tillsyn över den personliga integriteten

På kollisionskurs bland dataskyddsutredningarna

Någon inledande kritik måste riktas mot regeringens sätt att tillsätta dataskyddsutredningar. Integritetsskyddskommittén, Grundlagskommittén, Informationshanteringsutredningen, utredningen om ett utökat straffrättsligt skydd för integriteten och Integritetskommittén kommer samtliga fram till att de innevarande bestämmelserna om integritetsskydd i Sverige är svårbegripliga, oöverblickbara och svårgenomträngliga.

Lösningen på detta är inte att tillsätta parallella utredningsuppdrag om tillsyn av integritetsområdet på det sätt som drabbat den innevarande utredningen. Samtidigt som utredaren Anna Skarhed och sekreteraren Jenny Jonasson kan förmodas ha arbetat hårt för att framställa ett så gott beslutsunderlag som är möjligt till både departementet och lagstiftarna har regeringen givit ytterligare tre utredningar i uppdrag att utreda tillsyn av dataskydd.¹ Under sådana omständigheter kan en utredning om tillsyn av integritetsområdet inte bli bra - dess förslag riskerar hamna i konflikt med andra utredningar som inte fått i uppdrag att koordinera verksamheten med den redan befintliga.

Eftersom statliga offentliga utredningar kan bli rättskällor i Sverige är det viktigt att de håller en hög kvalitet. Någon hög kvalitet kan utredningarna emellertid inte hålla om arbetsvillkoren är usla. Att många myndigheter har remisstvång innebär dessutom att värdefull arbetstid ute på landets myndigheter läggs på att läsa igenom texter som i själva verket inte har någon förutsättning att vara varken korrekta eller relevanta.

Utredningens kartläggning och förslag

Utredningen är föredömligt kort men ändå obegripligt lång. Genomgången av begreppet tillsyn, sammanställningen av lite tidigare och pågående statliga utredningar och kartläggningen av utländska tillsynsmyndigheter förefaller inte tillföra något till utredningens slutsatser och bidrar föga till lagstiftarens möjlighet att skapa sig en bild av den innevarande tillsynen i Sverige.

Utredningens förslag är svåra att utvärdera mot bakgrund av att det är en teoretisk och idealiserad bild som ges av den innevarande tillsynen. Avgörande för

¹Dir. 2016:20, s. 12ff samt Dir. 2016:54, s. 6ff samt Dir. 2016:45, s. 5ff

tillsynens behov, av centralisering, större resurser eller utökade befogenheter, är inte *att* tillsynsmyndigheten har en webbplats utan *om* denna webbplats är användbar för den grupp webbplatsen riktar sig emot. Likaledes är det ointressant *att* Datainspektionen svarat i telefon, *om* den som ringde upp inte fick något nyttigt svar på sina frågor. Det är ointressant *att* Datainspektionen har möjlighet att inleda tillsyn *om* Datainspektionen inte de facto gör detta på ett sätt och i en utsträckning som gynnar både enskilda intressen och det allmänna intresset. Utredningen har inte berört eller studerat varför Datainspektionen känt sig nödgad att ha en särskild informationssida på sin webbplats om vad myndigheten *inte* gör. Bara den danska dataskyddsmyndigheten bland de europeiska dataskyddsmyndigheter Datakydd.net besökt på webben gör något liknande. I Sverige verkar det vara atypiskt att ordinära tillsynsmyndigheter fokuserar på vad de *inte* gör i sitt informationsarbete till allmänheten. Konsumentverket informerar inte om vad de *inte* gör. Post- och telestyrelsen informerar inte heller om vad de *inte* gör. Diskrimineringsombudsmannen ser inte ut att informera om vad hen *inte* gör. Bara Justitiekanslern och Riksdagens ombudsmän har samma fokus på vad de *inte* gör som Datainspektionen har i sin information till allmänheten om det egna verksamhetsområdet.²

Utredaren har tolkat sitt uppdrag snävt och kanske felaktigt: istället för att återupprepa de många försöken³ att ge någon sorts enhällig definition av *integritet*⁴ hade det till exempel varit lämpligt att förtydliga vad man tolkat in i begreppet *behandling av personuppgifter*. Den huvudsakliga anledningen att utredaren avfärdar en ytterligare centralisering av tillsynsansvaret ser nämligen ut att vara att det finns många datorer och många digitala tjänster.⁵ Det är i och för sig ett rimligt antagande, men kan inte i sig vara ett skäl att inte ha en samlad tillyn. Vi återkommer i nästa avsnitt till gränsdragningsproblem mellan tillsynsmyndigheten som utredningen, enligt vår mening, missat.

UTREDNINGEN *har med hög sannolikhet fel* i att inspektionens resurser inte går att förutse eller utreda.⁶ Utredningen saknar till exempel en analys av vad det innebär att Datainspektionen får tillsynsansvar för presumtvt konkurrens-höjande bestämmelser som rätten till dataportabilitet.⁷ Både Konkurrensverket och Post- och telestyrelsen blandar ekonomisk och juridisk kompetens. Hos Post- och telestyrelsen ryms även teknisk specialistkompetens på myndigheten. Utredaren lyfter förvisso behovet av IT-säkerhetskompetens på Datainspektionen,⁸ men även allmän datavetarkompetens eller samhällsvetenskapliga kompetenser kan tänkas vara nödvändiga.

Det saknas information om huruvida engagemanget för standardisering av till exempel ikoner och semiotik⁹ och tekniska komponenter i uppförandekoder¹⁰ eller i certifieringsprogram¹¹ som Datainspektionen förväntas kunna

²Jfr <http://www.jo.se/sv/Fragor-o-svar/> och <http://jk.se/anmalan/alla-anmalningar-utreds-inte/>

³För en sammanställning av olika tidigare försök att tillnärma sig begreppet, se SOU 2016:41, kap. 5.

⁴SOU 2016:65, kap. 3.2.

⁵SOU 2016:65, kap. 8.2.

⁶SOU 2016:65, s. 161.

⁷Förordning 679/2016, art. 20 läst tillsammans med skäl 68.

⁸SOU 2016:65, s. 161–163.

⁹Förordning 679/2016, art. 12.7 samt skäl 60, 166.

¹⁰Förordning 679/2016, art. 40.5 och 41.

¹¹Förordning 679/2016, art. 42–43.

Information om vad Datainspektionen inte gör. Andra dataskyddsmyndigheter Datakydd.net besökt på webben är den franska (CNIL), den irländska (Data Protection Commissioner), den belgiska (Privacy Commission), den nederländska (AP), den rumänska (ANSPCDP), den norska (Datatilsynet) och den danska (Datatilsynet).

Exempel på semiotik. Datakydd.net har försökt arbeta med ikoner, men standardisering av ikoner är en långt ifrån enkel och uppenbar process. Forskningsfältet för slutanvändarvänlig informations säkerhet är förhållandevis nytt.

bemästra i förordningen realistiskt kan bemästras av Datainspektionen med deras nuvarande eller efterfrågade resurs- och kompetensutökning. Här hade man utan att skämmas kunna fråga sig vilka krav vi ställer på andra förvaltningsmyndigheter i Sverige som ägnar sig åt certifiering av teknologi: vilka resurser tilldelas Boverket för att genomföra tester på brandlarm? Hur testar Post- och telestyrelsen radioutrustning? Hur går Försvarets materielverk till väga för att certifiera teknologier?

Utredningens enda källa till information om resursbehovet är Datainspektionen själva,¹² eftersom man missat att genomföra relevanta internationella jämförelser (se nedan). EU-domstolens avgöranden i Schrems-målet,¹³ Google Spanien-målet¹⁴ och Tele2-målet¹⁵ visar emellertid att otillräcklig tillsyn i Sverige kan bli väldigt kostsamt och traumatiskt för både företag och myndigheter, varför otillräckliga investeringar i dataskyddstillsynen blir ekonomiskt ineffektivt ur ett statsfinansiellt perspektiv.¹⁶ Både den svenska konkurrenskraften och förtroendet för staten som sådan riskerar att bli lidande.

Jämför man storleken på Datainspektionen med andra myndigheters vars uppdrag är brett (till exempel Konsumentverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, eller Post- och telestyrelsen) är det plågsamt uppenbart att Datainspektionen är underfinansierad (se även nedan).

UTREDNINGEN *har förmodligen fel* i att det saknas behov av att föreskriva att Datainspektionen ska ha ytterligare befogenheter.¹⁷ Att beakta dessa frågor låg tydligt inom utredningens uppdrag.¹⁸ EU-lagstiftningen lämnar delvis tillsynen av myndigheter till medlemsländerna själva, särskilt vad gäller sanktioner vid olovliga behandlingar.¹⁹ Integritetskommittén har dragit slutsatsen att sanktionssystemet inte fungerar tillfredsställande idag.²⁰

Det bör finnas skäl att anta att utredningen om tillsyn lite för ivrigt avlagt sig ansvaret för att närmare utreda frågan om tillsynsbefogenheter. En risk med att tillsynsutredningen gör detta med hänvisning till andra pågående utredningar är att de andra pågående utredningar med hänvisning till tillsynsutredningen gör samma sak!²¹ Kunskapsunderlaget för beslutsfattare riskerar att bli torftigt och undermåligt.

FÖRMODLIGEN är förslaget till lag om ändring i lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet²² bra, men inte på grund av vad utredningen själv kommit fram till, utan på grund av vad Riksrevisionen observerade i sin rapport om Säkerhets- och integritetsnämnden från februari 2016.²³

FÖRMODLIGEN är förslaget till förordning om ändring av förordningen

¹² SOU 2016:65, s. 162ff.

¹³ C-362/14. ECLI:EU:C:2015:650.

¹⁴ C-131/12. ECLI:EU:C:2014:317.

¹⁵ C-203/15. ECLI:EU:C:2016:970.

¹⁶ Jfr utredningsuppdraget Dir. 2014:164, sista sidan (SOU 2016:65, s. 216).

¹⁷ SOU 2016:65, s. 154.

¹⁸ Dir. 2016:15, s. 10.

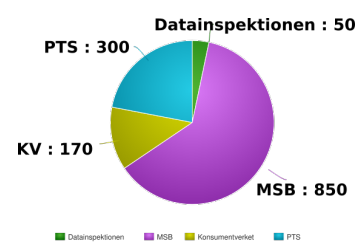
¹⁹ Förordning 679/2016, art. 83.7 *samt* skäl 150.

²⁰ SOU 2016:65, kap. 23.5.

²¹ Jfr SOU 2016:41, s. 104, 165, 520 och 614, som ser ut att förutsätta att utredningen om tillsyn av integriteten ska leda till en utökad förståelse om hur tillsynen av dataskyddet kan göras *effektivt* och *ändamålsenligt*.

²² SOU 2016:65, kap. 1.1.

²³ RIR 2016:2, kap. 3.4.

Antalet anställda vid olika svenska myndigheter. Uppgifterna är hämtade från myndigheternas webbplatser. KV står i bilden för Konsumentverket (konsumentverket.se). PTS står för Post- och telestyrelsen (pts.se). MSB står för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (msb.se).

(2003:396) om elektronisk kommunikation²⁴ och förslaget till förordning om ändring i förordning (2007:975) med instruktion för Datainspektionen²⁵ inte dåligt, eftersom EU-kommissionen den 9 januari 2017 föreslog någonting liknande.²⁶ EU-kommissionen överlåter dock på medlemsländerna att bestämma hur tillsynsmyndigheterna ska ges resurser och kompetens att fullfölja den sortens problem som uppstått i samband med efterlevandet av de berörda bestämmelserna, och det har den innevarande utredningen inte gjort. Enligt skäl 66 i direktiv 2009/136/EU som reviderar direktiv 2002/58/EC (som ligger till grund för bestämmelsen i lagen om elektronisk kommunikation, kap. 6, 18 §) måste det förutsättas att den myndighet som har ansvar för tillsynen av just denna bestämmelse också ska ha någon sorts erfarenhet eller möjlighet att bidra till eller initiera standardisering. Detta diskuterades även i propositionen som genomförde direktivet i svensk lag.²⁷ Datainspektionen är inte en sådan myndighet och saknar förutsättningar i dagsläget att vara en sådan myndighet.

Vad man kan anta är att Post- och telestyrelsen vill bli av med en tillsynsuppgift (till exempel den om webbkakor) som de upplever gör dem opopulära bland näringsidkare. Regeringen tog avstånd från bestämmelserna som utredningen vill flytta ansvaret för till Datainspektionen redan i den genomförande propositionen 2010/11:115.²⁸ En alternativ lösning vore att myndigheterna samarbeta med varandra på ett liknande sätt som under tillsynen av mobilapplikationer,²⁹ men gränssnittsproblem mellan Post- och telestyrelsen och Datainspektionen bidragit till en mycket ineffektiv tillsyn. Post- och telestyrelsen har bättre förutsättningar och större erfarenhet än Datainspektionen av att bidra till internationella standardiseringsorgan. Bestämmelserna i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, 6 kap. 15, 16 och 18 §§ som utredningen föreslår att flytta till Datainspektionens tillsynsområde förutsätter att tillsynsmyndigheten ska ha viss standardiseringskompetens.³⁰ Internationella standardiseringsorgan, bland andra World Wide Web Consortium, har försökt lösa frågan med tekniska spårningsmetoder sedan 2011.³¹ Brist på engagemang från framför allt ansvariga europeiska myndigheter har dock förhindrat framsteg i standardiseringsprocessen. Dataskydd.net har beskrivit detta i sitt remissyttrande över SOU 2016:41, s. 28–29.³²

NEJ-SÄGAREN. Datainspektionen de saknar ekonomiskt utrymme att anordna konferenser eller stödja egen forskning på det sätt andra myndigheter med ett brett uppdrag gör. Det bidrar till en låg förståelse för dataskyddslagstiftningen, vilket ökar kostnaden för hela samhället. Det slår också extra hårt

²⁴ SOU 2016:65, kap. 1.2.

²⁵ SOU 2016:65, kap. 1.3

²⁶ EU-kommissionen, IP/17/16, med tillhörande dokument.

²⁷ Prop. 2010/11:115, s. 134–136.

²⁸ Se s. 136 i propositionen:

Så långt möjligt bör paragrafen därför alltså tolkas så att användningen av s.k. cookies i syften som inte kan sägas vara integritetskränkande inte försvåras. Detta gäller också eftersom flera aktörer på mediemarknaden har gjort stora investeringar i verksamhet som bygger på sådana tekniker.

Ett tillsynsprojekt som fokuserar på bestämmelserna om tekniska spårningsmetoder inleddes av Post- och telestyrelsen under hösten 2014 men har fortfarande inte avslutats.

²⁹ PTS-ER-2010:01/Datainspektionen 2010:1.

³⁰ Jfr 2009/136/EU, skäl 66, eller Prop. 2010/11:115, s. 134ff som hänvisar till skäl 66.

³¹ Se <https://www.w3.org/2016/11/tracking-protection-wg.html>

³² Urklipp:

mot mindre näringsidkare, som till skillnad från stora företag inte kan ha stora jurist- eller IT-säkerhetsavdelningar som kompenserar för Datainspektionens relativiserande saktfärdighet eller bristande tekniska kompetens. Risken är att Datainspektionen blir en tråkig nej-sägare istället för en effektiv och ändamålsenlig tillsynsutförare.

Perspektiv inifrån

SÄKERHETS- OCH INTEGRITETSNÄMNDEN. Gränssnittsproblemen mellan de olika tillsynsmyndigheterna berörs bara hastigast. Utredaren menar till exempel att *”de flesta /.../ gränsdragningsproblem är teoretiska [och] inte mer komplicerad[e] än att man kunnat lösa den med ett telefonsamtal.”*³³ Det framgår inte hur utredaren dragit denna slutsats, och den står i bjärt kontrast med Riksrevisionens kartläggning av samarbetet mellan Säkerhets- och integritetsnämnden och Datainspektionen. Riksrevisionen skriver istället att *”[myndigheterna har] formaliserat processen för information när en ny granskning ska påbörjas[, bland annat med] en standardiserad blankett”*.³⁴ Det ingår varken i Säkerhets- och integritetsnämndens uppdrag eller Datainspektionens uppdrag att utforma standardiserade blanketter för att hantera samarbeten med andra myndigheter och att utforma en standardiserad blankett måste anses vara långt mer komplicerat än att ringa ett telefonsamtal. På något sätt har gränssnittsproblemen mellan Säkerhets- och integritetsnämnden och Datainspektionen underskattats.

KONSUMENTVERKET har under hösten 2016 påbörjat ett mer gediget utredningsarbete, bland annat genom en specialrapport om digital handel och integritetsfrågor.³⁵ Dataskydd.net frågar sig därmed: om en avtalsklausul i ett konsumentavtal befinns vara oskälig av Konsumentverket (frågan om oskäliga avtalsvillkor i konsumentintegritetssammanhang har aktualiserats bland annat genom EU-domstolens dom i VfKI-målet³⁶), finns det då behov av en mekanism som låter Datainspektionen snabbt göra en prövning av om personuppgiftsbehandlingen som tidigare skett med stöd av det numera oskäliga villkoret istället faller under något annat legalundantag? Hur skulle myndigheterna på motsvarande sätt gå till väga för att gemensamt hantera den frågeställning att Datainspektionen identifierat en personuppgiftsbehandling som i och för sig är tveksam, men där en avtalsklausul ser ut att legitimera behandlingen på ett misstänkt oskäligt sätt? Det ligger i både näringsidkares, konsumenters och pri-

I andra standardiseringsprocesser, till exempel Do Not Track-gruppen på World Wide Web Consortium (W3C) vars syfte var att utveckla en teknisk metod för användare att signalera att de inte ville bli spårade samt en teknisk metod att säkerställa zatt denna preferens efterlevs av webbplatsförvaltarna, har representanter för europeiska tillsynsmyndigheter saknats. Detta trots att den europeiska lagstiftningen ställer krav som även i teknisk mening är förhållandevis specifika, och i större utsträckning än amerikansk lagstiftning kräver att marknadsaktörer frångår sina självupplevda ekonomiska intressen. En enda medarbetare från nederländska datainspektionen AP deltog i arbetsgruppen,¹³³ och EU-kommissionens engagemang var begränsat till ett antal offentliga yttranden från den dåvarande kommissionären. Gruppen har nu återupptagit sitt arbete.

³³SOU 2016:65, s. 116.

³⁴RIR 2016:2, s. 26.

³⁵Konsumentverket, Rapport 2016:12.

³⁶C-191/15. ECLI:EU:C:2016:612.

vatpersoners intresse att dessa frågor har svar. I längden blir det ohållbart att klaga på EU-domstolen när EU-domstolen upprätthåller lagstiftningen, bara för att man inte i god tid etablerat sådana normer och praktiker som krävs för att företag och konsumenter ska kunna lita på lagstiftningens innebörd.

POST- OCH TELESTYRELSEN. Det hade varit lämpligt att undersöka hur gränssnitten mellan myndigheterna kan förbättras. Till exempel bör det göras lättare för myndigheterna att standardisera blanketter eller bedriva gemensamma tillsynsprojekt av den sort Post- och telestyrelsen och Datainspektionen gemensamt genomförde 2010 kring trafikuppgifter i mobila innehållstjänster.³⁷ Att underlätta gemensamma tillsynsprojekt kunde nämligen vara ett alternativ till de förslag utredningen lägger fram i kapitel 1.2 och 1.3.

FÖRHÅLLANDE MED CJEU. Det är synd att utredaren inte tog tillfället i akt att utreda konsekvenserna av EU-domstolens Weltimmo-avgörande³⁸ för Datainspektionen. Avgörandet borde innebära att Datainspektionen får visst tillsynsansvar för digitala tjänster som riktar sig mot svenskar på svenska språket. Det inkluderar i sådana fall större online-tjänstföretag som Google, Facebook, Youtube, Twitter, eller en längre rad appar, som annars kunde tänkas fall under irländska dataskyddsmyndighetens tillsynsområde. EU-domstolens möjlighet, och synbara vilja, att utöka, begränsa eller precisera tillsynsmyndigheternas uppdrag, befogenheter och skyldigheter kunde ha tagits upp, men borde i varje fall bli föremål för någon framtida utredning.

POLISMYNDIGHETEN. Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten beskriver bland annat att Datainspektionen saknar gränssnitt mot polismyndigheten och tvärtom.³⁹ Utredningen om tillsyn av dataskydd har uppenbarligen förstått att utredningen ägt rum,⁴⁰ men ser inte ut att ha förstått hur utredningen om straffskydd och integritet borde ha relaterat till det egna uppdraget.

MYNDIGHETEN FÖR SAMHÄLLSSKYDD OCH BEREDSKAP. Data-skydd.net tror inte att kompetenskonflikterna mellan Datainspektionen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap givits tillräckligt med utrymme.⁴¹ Utredningen berör bara eventuellt överlappande ansvar för incidentrapporter, och skjuter andra frågor åt sidan med hänvisning till att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap saknar tillsynsuppdrag. Incidentrapporter, varesig de initieras av en MSB-förordning eller av EU:s dataskyddsförordning, är för det första en administrativ börda som tar tid och är tråkig att utföra. Om svenska kommuner, myndigheter och företag inte ska tvingas sätta någon administratör att dö av blankettfeber vill det nog till att man noga betänker när överlappningar i rapporteringsskyldigheten verkligen är motiverade. För det andra konkurrerar Datainspektionen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap om ansvar för informationssäkerhetsfrågor och därtill knutna resurser och expertis. Detta är fallet både i förhållande till myndigheters verksamhet, och i förhållande

³⁷PTS-ER-2010:01/Datainspektionen 2010:1.

³⁸C-230/14, ECLI:EU:C:2015:639.

³⁹SOU 2016:7, s. 220.

⁴⁰SOU 2016:65, s. 65.

⁴¹SOU 2016:65, s. 133–134.

till företags verksamhet. Dataskydd.net är av den fasta övertygelsen att investeringar i dataskydd och datasäkerhet för privatpersoner i det långa loppet även gynnar företaget och myndigheter. Investeringar i datasäkerhet för företags och myndigheters skull riskerar däremot att inte komma privatpersoner till gagn, ens över tid. Företags, myndigheters och privatpersoners säkerhetsintressen är ofta överlappande, men inte alltid: om Datainspektionen till exempel tvingas ta en undanträngd roll i förhållande till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, kommer privatpersoner hamna i en väldigt utsatt situation.

Ingen utvärdering av tillsynsverksamhetens verklighet

Dataskydd.net saknar uppgifter om hur många av de 10000 frågorna som inkommer till Datainspektionens upplysningstjänst varje år⁴² som blir besvarade, i vilken utsträckning Datainspektionens omfattande informationsmaterial,⁴³ breda kompetens och erfarenhet⁴⁴ faktiskt upplevs användbara av dem som de är riktade emot, och hur, specifikt, det varit problem med gränssnitt mellan till exempel Säkerhets- och integritetsnämnden,⁴⁵ Post- och telestyrelsen⁴⁶ eller för den delen Polismyndigheten eller Konsumentverket.

Att man inte fokuserat på vilken nytta tillsynen praktiskt sett inneburit för medborgare, företagare och myndigheter gör att man istället fått plats att göra små utsvävningar om huruvida Datainspektionen borde byta namn⁴⁷ (en idé man för övrigt avfärdar). Den ofrånkomliga slutsatsen om man bara bryr sig om hur saker ska fungera i teorin är så klart att det mesta fungerar bra. Utredningen missar därför till exempel att genomslaget för Datainspektionens tillsyn i vården varit obefintligt⁴⁸ eller aktivt bekämpats,⁴⁹ och att både polisen⁵⁰ och Försvarets radioanstalt⁵¹ i flera år undvikit att göra som Datainspektionen säger.

Det senaste exemplet på när Datainspektionens tillsyn snarare lett till lagändringar som motverkar syftet och genomförandet av tillsynen än till bättre dataskydd, var ett beslut om övervakningskameror fästa på obemannade flygande fordon (drönare). En utredning tillsatt i december 2015 hade i uppdrag att utreda kameraövervakningslagen och tillsyn.⁵² Utredningen hade tillsatts trots att en utredning om tillsyn av integritetsfrågor redan fanns.⁵³ I slutet av 2016 producerade emellertid Justitiedepartementet snabbt en promemoria som föreslår lagändringar för övervakningskameror och drönare.⁵⁴ Snabbpromemorian stödjer uppdraget för kameraövervakningsutredningen, som i sin tur kolliderar med uppdraget för utredningen om tillsyn av dataskydd.

⁴²SOU 2016:65, s. 83.

⁴³SOU 2016:65, s. 83.

⁴⁴SOU 2016:65, s. 118.

⁴⁵SOU 2016:65, s. 130-131.

⁴⁶SOU 2016:65, s. 128-129.

⁴⁷SOU 2016:65, s. 121.

⁴⁸Datainspektionen, 10 december 2014. ”Skarp kritik mot förslag till nya lagar inom vård och omsorg”, *där inspektionen bland annat skriver* ”I sitt yttrande påpekar Datainspektionen att hälso- och sjukvården relativt nyligen fick en ny dataskyddslagstiftning som ökade möjligheterna för spridning av patientuppgifter inom vården, men att Datainspektionens erfarenheter är att den lagen i många avseenden inte följs av vårdgivarna.”

⁴⁹Se t. ex. Karolinska Institutet, ”LifeGene får fortsätta” *med tillhörande Lag (2013:794)* om vissa register för forskning om vad arv och miljö betyder för människors hälsa.

⁵⁰Datainspektionen, 28 januari 2014. ”Polisen bör anpassa sig till nya polisdatalagen”.

⁵¹Datainspektionen, 26 oktober 2016, ”Datainspektionen klar med granskning av FRA”

⁵²Dir. 2016:54.

⁵³Dir. 2014:164.

⁵⁴Ju2016/09129/L6.

PERSPEKTIV UTIFRÅN PÅ PERSONAL-SAMMANSÄTTNING:

Ett sätt att jämföra Datainspektionen med andra dataskyddsmyndigheter är att se om svenska Datainspektionen har liknande institutionella förutsättningar eller möjligheter att utföra sitt uppdrag.

1. FRANSKA CNIL

CNIL är den franska datainspektionen. De har 192 anställda. Ungefär 80% av de anställda är jurister, men de har också en avdelning med 12 tekniska experter för utredningar av nya teknologier, och ytterligare en avdelning med 10 tekniska experter för säkerhetsrevisioner och tillsynsärenden. De har 4 kommunikatörer som ofta får sällskap av praktikanter. CNIL:s tekniska labb *Laboratoire d'Innovation Numérique de la CNIL* möjliggör projektanställningar av ekonomer, sociologer, statsvetare, matematiker, kryptografiker och andra yrkesgrupper.

Källa: Commission Nationale de L'informatique et des Libertés, rapport d'activité 2015 samt intervju med CNIL-tjänstemän i januari 2017.

2. DATATILSYNET I NORGE

Datatilsynet är den norska datainspektionen. De har 47 anställda. Av dessa är ungefär 50% jurister, men 10 av de anställda är ingenjörer eller tekniska experter. 3 personer arbetar med kommunikation och ytterligare 2 är samhällsvetare.

Källa: datatilsynet.no

Perspektiv utifrån

Utredningens genomgång av tillsynen över personuppgiftsbehandlingen i andra EU-länder⁵⁵ är märklig. Om man lagt de sju sidorna på att utvärdera den praktiska verkan av Datainspektionens och andra myndigheters befintliga tillsynsåtgärder på integritetsområdet, hade det förmodligen varit mer hjälpsamt vid utvärderingen av behovet av en helt centraliserad tillsyn. Dataskydd.net tror att man istället kunnat dra mer praktiska erfarenheter av utländskt tillsynsarbete:

NORGE. Till exempel framgår det inte att svenska Datainspektionen i stort sett saknar datavetenskaplig och IT-säkerhetsteknisk expertis. Norska Datatilsynet har istället många ingenjörer, tekniska experter och samhällsvetare i personalkåren.⁵⁶ Det nämns inte att norska Datatilsynet, till skillnad från Datainspektionen, har till uppdrag att varje år sammanställa en rapport om integritetshändelser i norsk lagstiftning. Integritetskommitténs förslag i juni 2016 att Datainspektionen skulle ges i uppdrag att sammanställa en liknande rapport.⁵⁷

TEKNISKA LABB. Några observationer om hur resurser och infrastruktur skiljer sig för myndigheterna i de olika länderna görs inte heller. Hos den franska och vissa av de tyska, samt hos den irländska datainspektionen/rna har man upprättat egna tekniska labb för att bättre kunna följa tekniska utvecklingen med egen expertis.⁵⁸

RESURSER, JÄMFÖRELSEVIS. Om Sverige hade varit en tysk delstat hade vi varit en av de delstaterna som satsar minst på vår dataskyddstillsyn per capita. Sverige lägger, från och 2017, bara lite mer än en tredjedel så mycket pengar per capita på dataskyddstillsyn som Irland. Medan irländska datainspektionen är tilldelad €1,57 per capita⁵⁹ under 2017, är svenska Datainspektionen tilldelad bara €0,57 per capita under samma tidsperiod.⁶⁰

IRLAND. Den irländska dataskyddsmyndigheten har både under gällande lagstiftning och kommande lagstiftning det huvudsakliga tillsynsansvaret för de flesta större IT-företag,⁶¹ inklusive sådana som används av offentlig sektor i Sverige och som är vanliga slutkonsumentstjänster. Finns det befintliga kontakter med irländska dataskyddsmyndigheten och Datainspektionen? Hur funkar de? Dessa är frågor som kunde ha berörts, och som borde ha varit relevanta givet att målsättning med utredningen var att stärka integritetsskyddet. Se även kommentarer om Weltimmo-målet från EU-domstolen i nästföljande avsnitt.

⁵⁵SOU 2016:65, kap. 7.

⁵⁶Se <https://datatilsynet.no/0m-Datatilsynet/Kontakt-oss/Ansatte/>

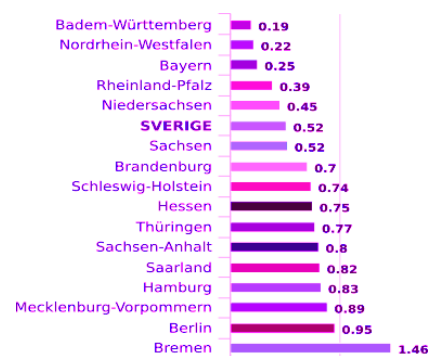
⁵⁷Se SOU 2016:41, s. 645.

⁵⁸Jfr Laboratoire d'Innovation Numérique de la CNIL, Innovationszentrum Datenschutz & Datensicherheit des Unabhängigen Landesentrums für Datenschutz Schleswig-Holstein (ULD), eller Irish Data Protection Commissioner Forensics Technical Lab.

⁵⁹Se An Coimisinéir Cosanta Sonraí (Data Protection Commissioner), 13 oktober 2016, "Data Protection Commissioner welcomes Budget 2017 increase in funding" och Wikipedia (angående befolkningsstorleken på Irland). Siffran per capita är framtagen genom att dela uppskattningen för budgeten med befolkningsantalet.

⁶⁰Se regeringens ramar och anslagsnivåer för utgiftsområde 1, rikets styrelse, för år 2017 samt befolkningsstatistik från SCB i januari 2017. Budgetanslaget (54.354 tkr) har konverterats till euro genom xe.com och avrundats uppåt till närmsta tusental (€5726000).

⁶¹Amazon, Microsoft, Facebook och Google, bland andra.

Jämförelse mellan tyska datainspektioner och den svenska. Detta stapeldiagram beskriver hur många euro cent per invånare som investeras i dataskyddstillsyn i samtliga 16 tyska delstater samt i Sverige under år 2015-2016. Uppskattningen för Datainspektionen (€0,52) gäller budget för år 2016 och befolkningsmängd för januari 2016, i övrigt framställt som i fotnot 60. De tyska uppgifterna är framtagna av Christiane Schulzki-Haddouti och gäller år 2015: <http://schulzki-haddouti.de/?p=894>

I Tyskland tillkommer €0,08 per capita för dataskyddstillsyn genom investeringarna som görs i den federala datainspektionen.

PHAEDRA. EU-projektet Phaedra kartlägger sedan 2013 tillsynsmyndigheter för dataskydds samarbeten i EU.⁶² Utredningen verkar ha missat projektet. Det är också förvånande att utredaren missat Fundamental Rights Agencys rapporter om europeisk dataskyddstillsyn från 2014.⁶³

Övriga observationer

Dataskydd.net har under 2015 och 2016 jobbat med dataskydd på kommunala utåtriktade webbplatser.⁶⁴ Vår erfarenhet från det arbetet är att sådana aktörer som skulle ha behållning av rådgivning från Datainspektionen ofta möts av juridiskt undvikande svar av stilen ”det beror på”.⁶⁵ Flexibla svar kan vara teoretiskt tillfredsställande, men blir också ohjälpsamma för de personuppgiftsansvariga som försöker göra rätt.

Vi har under hösten 2016 stött på ett fall där Datainspektionen inte ville uttala sig om privatpersoners rätt till registerutdrag från teleoperatörer, då Datainspektionen inväntade ett utlåtande från EU-domstolen om polisens befogenhet att begära ut uppgifter från teleoperatörer.⁶⁶ Det är lite larvigt att Datainspektionen inte kan ge svar på tolkningsfrågor (relationen mellan rätt till registerutdrag i EU-stadgans artikel 8 och registerutdragsbestämmelserna i PUL 26§) av stor praktisk relevans för enskilda privatpersoner.

Till skillnad från utredningen har vi fått uppfattningen att det är det svårt att få Datainspektionen att delta på en konferens, eftersom myndigheten kräver ersättning för framträdanden.

Förslag

Datainspektionen borde, likt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eller Post- och telestyrelsen, tilldelas resurser att ordna egna konferenser, ställa upp på andras konferenser, ge praktiska råd (jämför Webbriktlinjer),⁶⁷ och finansiera forsknings- och utredningsarbete.

Datainspektionens tillsynsuppdrag behöver därtill utformas med det i beaktande att EU-domstolen från och med 2018 kommer att vara den yttersta uttolkaren av hur Datainspektionens uppdrag ska bedrivas och vad uppdraget innebär, och dess tillsynsuppdrag i förhållande till myndigheter behöver förtydligas.

Amelia Andersdotter

Ordförande, Dataskydd.net

⁶²<http://www.phaedra-project.eu/>

⁶³Fundamental Rights Agency, Access to Data Protection Remedies in EU Member States, januari 2014.

⁶⁴Se t. ex. <https://dataskydd.net/kommuner/>

⁶⁵Intervjuer med ansvariga tjänstemän under hösten 2016, genomförda inom ramen för projektet Webb koll.

⁶⁶Datainspektionen 1578/2016.

⁶⁷Post- och telestyrelsen, Vägledning för webbutveckling.

Källförteckning

- [1] An Coimisinéir Cosanta Sonraí (Data Protection Commissioner), 13 oktober 2016, ”Data Protection Commissioner welcomes Budget 2017 increase in funding” <https://www.dataprotection.ie/docs/13-10-2016-Data-Protection-Commissioner-welcomes-Budget-2017-increase-in-funding/1601.htm> [åtkomst: 2017.01.22]
- [2] Commission Nationale de L’informatique et des Libertés, rapport d’activité 2015. [ingen webblänk]
- [3] Datainspektionen, 28 januari 2014. ”Polisen bör anpassa sig till nya polisdatalagen” <http://www.datainspektionen.se/press/nyheter/2014/polisen-bor-anpassa-sig-till-nya-polisdatalagen/> [åtkomst: 2017.01.23]
- [4] Datainspektionen, 10 december 2014. ”Skarp kritik mot förslag till nya lagar inom vård och omsorg” <http://www.datainspektionen.se/press/nyheter/2014/skarp-kritik-mot-forslag-till-nya-lagar-inom-var-d-och-omsorg/> [åtkomst: 2017.01.23]
- [5] Datainspektionen, 26 oktober 2016, ”Datainspektionen klar med granskning av FRA” <http://www.datainspektionen.se/press/nyheter/2016/datainspektionen-klar-med-granskning-av-fra/> [åtkomst: 2017.01.23]
- [6] Datainspektionen 1578/2016. [ej tillgänglig på webben]
- [7] EU-domstolen, C-131/12. ECLI:EU:C:2014:317. *Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González* curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-131/12 [åtkomst: 2017.01.23]
- [8] EU-domstolen, C-230/14. ECLI:EU:C:2015:639. *Weltimmo s.r.o. v Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság* curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-230/14 [åtkomst: 2017.01.23]
- [9] EU-domstolen, C-362/14. ECLI:EU:C:2016:650. *Maximillian Schrems v Data Protection Commissioner* curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-362/14 [åtkomst: 2017.01.23]
- [10] EU-domstolen, C-191/15. ECLI:EU:C:2016:612. *Verein für Konsumenteninformation v Amazon EU Sàrl* curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-191/15 [åtkomst: 2017.01.23]
- [11] EU-domstolen, C-203/15. ECLI:EU:C:2016:970. *Tele2 Sverige AB v Post- och telestyrelsen and Secretary of State for the Home Department v Tom Watson and Others* curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-203/15 [åtkomst: 2017.01.23]
- [12] EU-kommissionen, IP/17/16. ”Commission proposes high level of privacy rules for all electronic communications and updates data protection rules for EU institutions” http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-16_en.htm [åtkomst: 2017.01.23]
- [13] Fundamental Rights Agency, Access to Data Protection Remedies in EU Member States, januari 2014. fra.europa.eu/en/publication/2014/access-data-protection-remedies-eu-member-states [åtkomst: 2017.01.22]
- [14] Justitiedepartementet, Ju2016/09129/L6, ”Kameraövervakningslagen och möjligheterna att använda drönare för berättigade ändamål” [ej tillgänglig på webben]
- [15] Karolinska Institutet, ”LifeGene får fortsätta”. <http://ki.se/nyheter/lifegene-far-fortsatta> [åtkomst: 2017.01.23]
- [16] Kommittédirektiv 2016:15, Dataskyddsförordningen <http://www.regeringen.se/contentassets/b16563d102144523a1af80fb443dir.-201615-dataskyddsforordningen> [åtkomst: 2017.01.23]
- [17] Kommittédirektiv 2016:21, Genomförande av EU:s direktiv om skydd av personuppgifter vid brottsbekämpning, brottmålsshantering och straffverkställighet <http://www.regeringen.se/contentassets/each9e3eb67e470ab9366043cddc1b09/genomforande-av-eus-direktiv-om-skydd-av-personuppgifter-vid-brottsbekampning-brottmalshantering-och-straffverkstallighet-dir.-201621> [åtkomst: 2017.01.23]
- [18] Kommittédirektiv 2016:45, Översyn av regelverken för forskningsetik och gränsområdet mellan klinisk forskning och hälso- och sjukvård <http://www.regeringen.se/4ab78c/contentassets/663e152ecd8244a6aa9d33dacfd949fc/oversyn-av-regelverken-for-forskningsetik-och-gransomradet-mellan-klinisk-forskning-och-halso--och-sjukvard-dir.-201645.pdf> [åtkomst: 2017.01.23]

- [19] Kommittédirektiv 2016:54, Tilläggsdirektiv till Utredningen om kameraövervakning – brottsbekämpning och integritetsskydd (Ju 2015:14) <http://www.regeringen.se/49e528/contentassets/b375b0e0bdae4f3e9f35b222a82ceae0/tillaggsdirektiv-till-utredningen-om-kameraovervakning--brottsbekampning-och-integritetsskydd-ju-201514-dir.-201654> [åtkomst: 2017.01.23]
- [20] Konsumentverkets rapport 2016:12, Digitalisering och konsumentintresset – En litteraturöversikt <http://www.konsumentverket.se/globalassets/publikationer/produkter-och-tjanster/gemensamt/rapport-2016-12-digitalisering-konsumentintresset-konsumentverket.pdf> [åtkomst: 2017.01.23]
- [21] Post- och telestyrelsen samt Datainspektionen, PTS-ER-2010:01/Datainspektionen 2010:1. Användning av trafikuppgifter i mobila innehållstjänster – Rapport efter avslutad tillsyn. <https://www.pts.se/upload/Rapporter/Tele/2010/2010-1-mobila-innehallstjanster-100119.pdf> [åtkomst: 2017.01.23]
- [22] Post- och telestyrelsen, Vägledning för webbutveckling. <https://www.webbriktlinjer.se> [åtkomst: 2017.01.23]
- [23] Regeringen, Statens budget 2017 i siffror: utgiftsområde 1, rikets styrelse. <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/09/statens-budget-2017-i-siffror-utgiftsomrade-1-rikets-styrelse/> [åtkomst: 2017.01.22]
- [24] Regeringens proposition 2010/11:115, Bättre regler för elektroniska kommunikationer <https://data.riksdagen.se/fil/273E587D-0D36-4E13-9C8D-E830FF1E971F> [åtkomst: 2017.01.23]
- [25] Riksrevisionen RIR 2016:2, Tillsyn över brottsbekämpande myndigheter – En granskning av Säkerhets- och integritetsskyddsnamnden www.riksrevisionen.se/PageFiles/23355/RiR_2016_2_SIN_inlaga_webb.pdf [åtkomst: 2017.01.23]
- [26] SOU 2016:41, Hur står det till med den personliga integriteten? – en kartläggning av Integritetskommittén <http://www.regeringen.se/contentassets/13d9126efbb94e2cb5b084132275f184/hur-star-det-till-med-den-personliga-integriteten--en-kartlaggning-av-integritetskommitten-sou-201641> [åtkomst: 2017.01.23]
- [27] SOU 2016:7, Integritet och straffskydd <http://www.regeringen.se/contentassets/207048837827439b9d1dce919d0dd6f9/integritet-och-straffskydd-sou-20167> [åtkomst: 2017.01.23]